

ก

บทคัดย่อ

- ชื่อวิทยานิพนธ์ : โครงการวิจัยรูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านบัวเทิง ตำบลท่าช้าง อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี
- โดย : นายกิติพงษ์ แสนสิงห์
- ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
- สาขาวิชา : สังคมศาสตร์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
- ประธานกรรมการที่ปรึกษา : ผศ.ดร.อินทิรา ซาฮีร์
- คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ชุมชนเข้มแข็ง ทรัพยากรการท่องเที่ยว การบริการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยว

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ผ่านมาของชุมชนบ้านบัวเทิง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามและข้อมูลเอกสาร และใช้วิธีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แก่สมาชิกในชุมชน เช่น จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมค้นหาสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์ปัญหา แก้ไขปัญหา ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ทดลองการท่องเที่ยว เปิดเวทีให้คนในชุมชนได้วิพากษ์วิจารณ์ และรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์จากนักวิชาการและผู้ที่มีประสบการณ์ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาการจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมา การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว และการร่วมรับประโยชน์อยู่ในกลุ่มเกษตรกรกลุ่มเล็กๆ ที่ปลูกกุหลาบ เท่านั้น และรูปแบบการนำเที่ยวที่จัดไว้ก็ไม่มีบทบรรยาย ไม่มีวิธีการต้อนรับ แต่มีการให้ความรู้ในแต่ละสวน เมื่อชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษาวิจัยซึ่งเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในฐานะที่เป็นทีมวิจัยในพื้นที่ จึงได้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 6 ฐานการเรียนรู้คือเมื่อนักท่องเที่ยวมาถึงจะมีพิธีการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ศาลากลางบ้านมอบดอกไม้ให้นักท่องเที่ยว เสริฟน้ำดื่มสมุนไพร และผลไม้ตามฤดูกาล พร้อมการแสดงฟ้อนรำต้อนรับนักท่องเที่ยวจากกลุ่มผู้สูงอายุและนักเรียน จากนั้นจึงนำนักท่องเที่ยวไป ยังฐานที่ 1 เพื่อสักการบูชาเสากลางบ้าน จุดเด่นคือ เสาไม้โบราณที่เป็นจุดเริ่มต้นของการตั้งหมู่บ้าน ขณะนั้นเกิดเหตุร้ายกับชุมชน ผู้นำหมู่บ้านไปนิมนต์ท่านพระครูวิโรจน์รัตโนบล (บุญรอด นนฺโตโร) เจ้าอาวาสวัดทุ่งศรีเมืององค์แรก (พ.ศ. 2397-2485) มาทำพิธี จึงตั้งเสากลางบ้านไว้เพื่อให้เกิดความสงบร่มเย็นตั้งแต่นั้นมา ฐานที่ 2 เข็มหมุดศูนย์สักการะตลาด จุดเด่นคือ

เป็นกองทุนที่เข้มแข็งบริหารจัดการแบบกลุ่มสัจจะของชุมชน มีการบริหารจัดการที่ดีเป็นที่ยอมรับของชุมชน ฐานที่ 3 สวนเกษตรผสมผสาน 3 แห่ง ซึ่งอยู่ติดกันจุดเด่นคือสวนนายประสิทธิ์ บุญแก้ว เป็นสวนเกษตรที่มีผลไม้อีกหลายชนิด สวนสมุนไพร ชุมชนนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้กับการเกษตร การปลูกไม้ผล สวนพุทรา 3 ไร่ ของนายเป็ง ศรีสุข ซึ่งมีการกำจัดแมลงโดยใช้พืชสมุนไพรในการกำจัดแมลง และสวนมะนาวของนายโชคชัย มั่นพันธ์ ฐานที่ 4 สวนแก้วมังกรของนายบัญญัติ มาลาหอม จุดเด่นคือ การปลูกแก้วมังกรร่วมกับเกษตรผสมผสาน เลี้ยงปลา กบ และมีโฮมสเตย์ไว้บริการนักท่องเที่ยว ฐานที่ 5 ไร่หัวปู้เจ้าคอนปู่ตา จุดเด่นคือ เป็นป่าดิบแล้งแห่งเดียวที่ยังมีสภาพดั้งเดิมที่อยู่ใกล้เมืองมีความอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่า รวงผึ้ง และต้นไม้ขนาดใหญ่จำนวนมาก ฐานที่ 6 วิถีชีวิตคนริมมูล จุดเด่นคือชมวิถีการลากอวนหาปลาในแม่น้ำมูล นักท่องเที่ยวจะได้ร่วมลากอวนจับปลาประกอบอาหาร และรับประทานอาหารร่วมกับชุมชนที่ริมแม่น้ำมูล

จากการร่วมกับชุมชนทำการศึกษาวิจัยพบปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้การจัดการท่องเที่ยวในอดีตไม่ประสบผลสำเร็จแล้วซึ่งมาจากการขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นหลัก เมื่อ ชุมชนได้ทราบปัญหา และวิธีร่วมหาการในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง จึงกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวขึ้นใหม่ ชุมชนได้ใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมฟื้นฟูอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ให้สามารถใช้ได้ชั่วลูกชั่วหลาน ลดการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างฟุ่มเฟือยที่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมต่อสิ่งแวดล้อม และเกิดการกระจายรายได้ไปสู่กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนอย่างเป็นธรรม การให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว ยังเป็นการสร้างเครือข่ายเผยแพร่แนวคิดออกไปยังชุมชนอื่น ให้ชุมชนอื่นสามารถนำรูปแบบการท่องเที่ยวนี้ไปประยุกต์ใช้ได้

Abstract

- Title: A Study of Agro-tourism Practice with Community Involvement:
A Case of Bua-Theung Village at Thachang Sub District ,
Sawangweerawong District, Ubon Rajathanee
- Author: Kittipotch Seansing
- Degree: Master of Arts(Social Sciences and Development)
- Field of Study Resource and Environment Social Sciences
- Chair: Assistant Professor Inthira Sahee, Ph.D.
- Keywords: Involvement in tourism management, community strength, tourism resources, tourism management, tourism market

This research aimed to develop Agro-tourism which includes community involvement and examine existing problems concerning Agro-tourism in Bua-Theung village. The study collected data from field trips and printed sources. It also engaged the participants in various learning processes which involve their active participation at all levels, such as participating in collaborative learning activities, exchanging opinions, jointly examining causes of the problems, analyzing the problems, undergoing training and workshops, involving in a tourism project demonstration, joining a public debate between the participants themselves as well as scholars and experienced individuals.

The findings showed that existing Agro-tourism problems were due to the fact that only a small community of rose growers in the village were involved and benefited from the practice. It was found that their rose gardens tour only provided information about each garden; it lacked tour-related written information and visitor greetings. During the study, research participant villagers were involved in the field research team activity. They experimented with organizing the village tour in six stops. To start, they performed tourist greetings with flower garlands at the village assembly center, served herbal drinks and seasonal fruits to tourists, and offered a dance show performed by school students and the village elders. After this, the participants proceeded to the first stop organized at the center of the village where the village pillar was located. Here the participants performed a ceremony to pay homage to the sacredness of the ancient pillar. According to the village historical accounts, once there was a terrible incident taking place in the loosely-formed community at the time. Seeking spiritual refuge, the leaders went and asked PraKru Wirojarattanabol (Boonrawd Nondharo) (1854-1942), the first abbot of Thung Si Muang Temple, to calm the situation and bring peace to the community by raising the village pillar, which marked the establishment of the village. The second stop allowed the participants to learn to demonstrate the management of the village market funds. The strength of the funds management lies in the fact that it operates on the concept of community fund saving, the practice well accepted by the community. The third stop demonstrated integrated farming methods in which local wisdom is applied in orchards. The stop featured orchards growing not only a variety of fruits but also herbs. This stop consisted of Mr. Prasit Boonkaew's orchard, Mr. Peng

Seesook's three-flavored jujube orchard, and Mr. Chokchai Munpun's lime orchard. The fourth stop was Mr. Banyat Malahom's dragon fruit orchard which also featured integrated farming of fish and frogs, and homestay service for tourists. The fifth stop was a visit to the village spirit shrine located in the midst of large lush woodlands, home to animals and thick tree canopies housing huge beehives. The sixth stop featured life along the Moon River. The highlights here were demonstration of different fishing methods and tourist involvement in actual fishing and picnicking with the locals who lived along the river.

The study provided an opportunity to explore problems resulting in lack of success in Agro-tourism in the village. The villagers had the opportunity to understand and seek ways to solve the problems by themselves. They redesigned the village tour activity and used agro-tourism to maintain and rehabilitate local cultures, traditions, lifestyles, wisdom, natural resources, and environment for the years to come. Their agro-tourism also reduced the community's excessive resources consumption and fairly distributed income among the village's various groups. The education about the village that they gave to tourists also encouraged the spread of their agro-tourism approach to other communities which may benefit from it.